

РІШЕННЯ

До протоколу № 177
від 11 червня 2025 року

**Щодо Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника,
затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України
від 19.04.2024 № 548 (із змінами)**

14 грудня 2021 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо вдосконалення науково-методичного забезпечення освіти та якості навчальної літератури» № 1951-IX (далі – Закон України № 1951-IX від 14.12.2021), яким зокрема визначено, що складовою підручника є інтерактивний електронний додаток, вимоги до якого встановлює центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки. Вищезазначена норма Закону набрала чинності з 1 січня 2024 року.

На виконання вищезазначеної норми Закону України № 1951-IX від 14.12.2021 Міністерством освіти і науки України (далі – МОН України) видано наказ від 19.04.2024 № 548 «Про затвердження Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 травня 2024 р. за № 656/42001 (із змінами та доповненнями внесеними наказом МОН України від 10.05.2024 № 655) (далі – Вимоги до е-додатків).

Так, зокрема, Вимогами до е-додатків передбачено, що експертиза е-додатка здійснюється під час експертизи підручника, складовою частиною якого він є, відповідно до Порядку здійснення експертизи, надання грифів навчальній літературі та навчальним програмам, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 05 червня 2023 року № 675, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17 липня 2023 року за № 1203/40259.

За інформацією МОН України (лист від 07.02.2025 № 1/2403-25), під час підготовки підручників для 8-го класу відповідно до зворотнього зв'язку від стейкхолдерів визначено потребу у внесенні змін до Вимог до е-додатків, у тому числі для учнів з особливими освітніми потребами (далі – ОПП).

На засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій неодноразово обговорювалися питання необхідності внесення змін до Вимог до е-додатків у зв'язку з потребою комплексного та системного визначення е-додатка, уніфікації підходів та вимог до е-додатка, його функцій

та формат, а також необхідності розроблення критеріїв до е-додатка для дітей з ООП.

У зв'язку з вищезазначеним та відповідно до статті 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» щодо контрольних функцій комітетів, аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій (далі – Комітет) розглянув на своєму засіданні 11 червня 2025 року (протокол № 177) стан підготовки змін до Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника», який зареєстровано в Міністерстві юстиції України 07 травня 2024 р. за № 656/42001 (із змінами та доповненнями внесеними наказом МОН України від 10.05.2024 № 655).

МОН України листом від 05.06.2025 № 1/11803-25 поінформувало, що на виконання Рішення Комітету від 26 лютого 2025 року та з метою внесення змін до Вимог до е-додатків наказом МОН України від 01.04.2025 № 532 (далі – наказ МОН України № 532) утворено робочу групу з напрацювання вищезазначених змін (далі – РГ).

МОН України надало інформацію щодо підготовки змін до Вимог до е-додатків, зокрема:

- аналіз е-додатків до підручників-переможців конкурсного відбору 2025 року, проведеною Державною установою «Український інститут розвитку освіти» (додаток 2 до листа МОН України від 05.06.2025 № 1/11803-25);
- зведені пропозиції членів РГ (додаток 3 до листа МОН України від 05.06.2025 № 1/11803-25);
- зауваження, пропозиції та рекомендації до Вимог до е-додатка до підручників для дітей з ООП від зовнішніх стейкхолдерів, що обговорювалися під час засідань РГ (додаток 4 до листа МОН України від 05.06.2025 № 1/11803-25);
- пропозиції до змін до Вимог до е-додатків, підготовлені РГ станом на 05.06.2025 (додатки 5,6 до листа МОН України від 05.06.2025 № 1/11803-25).

Аналіз матеріалів, що надійшли до Комітету, містить низку рекомендацій та пропозицій щодо удосконалення Вимог до інтерактивного е-додатку, напрацьовані Державною установою «Український інститут розвитку освіти» (далі – УІРО) та РГ.

1. Пропозиції УІРО

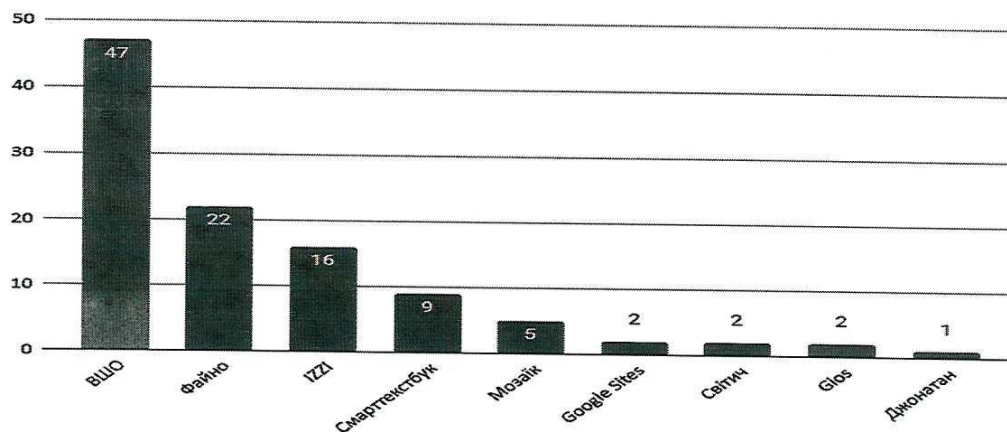
Державною установою «Український інститут розвитку освіти» проведено аналіз е-додатків до підручників-переможців конкурсного відбору 2025 року.

Так, відповідно до інформації УІРО, станом на 04.06.2025 проведено попередній аналіз 106 е-додатків до підручників 8 класу. На цьому етапі досліджувалися переважно вибір платформи, повнота, медійна структура і рівень залучення сторонніх ресурсів.

Більш ґрунтовний аналіз та рекомендації на його основі розробникам інтерактивних електронних додатків до підручників та експертам будуть виконані УІРО до кінця червня 2025 року.

Щодо вибору платформи УІРО зазначило, що найбільш часто видавцями використовувалася платформа ВШО. Проте найбільші видавництва використовували інші платформи: Ранок – *Izzi*, Оріон та Генеза – *Файно*, ВД «Освіта» - переважно *Смарттекстбук*, також *Gios*, Літера – *Мозаїк*. Крім того, деякі видавництва намагаються розміщувати свої е-додатки паралельно на різних платформах.

Розподіл кількості е-додатків за платформами подано на діаграмі:

УІРО зауважує, що Google Sites (АЛАТОН, Генеза) є платформою, яка не повною мірою відповідає Вимогам до е-додатків (немає окремих ролей вчителя і учня), та зазначає, що навіть на платформах, де ці ролі є, вони не використовуються належним чином (не має розмежування матеріалів для учнів і вчителів та трекінгу успішності учнів). Принаймні на платформі ВШО використання функціоналу ролей виглядає неповним.

Більшість платформ з реєстрацією не передбачають доступу до контенту без реєстрації (крім ВШО, де такий доступ частково можливий). Це суперечить підходу, за якого електронні версії паперових підручників, придбаних за кошти держави, мають бути у вільному доступі протягом дії грифа, оскільки необхідність реєстрації на комерційній платформі навряд чи можна ототожнювати з вільним доступом.

Щодо повноти наповнення е-додатків УІРО зазначило, що наповненість більшості е-додатків слабо корелюється з кількістю годин, відведених на предмет і цей аспект потребує більш глибокого дослідження, а також зміст деяких додатків не повною мірою покриває зміст підручника.

Проте у тих випадках, коли всі розділи підручника представлені, це не означає, що покриття тематики є однаково щільним.

Структура е-додатків залежить від видавництва, що вказує на значний вплив наявних у кожному видавництві бізнес-процесів. Найбільш поширеними

типами медіа у е-додатках є інтерактивні завдання і відео. Загалом різні типи медіа представлені у е-додатках так:

Завдання — у 100%

Відео — у 86%

Тексти не з підручника — 41%

Ілюстрації — 37%

Презентації — 26%.

Виявлені наступні особливості:

- автори надають перевагу завданням (іграм, вікторинам), виготовленим у середовищі WordWall. Рідше зустрічаються завдання не інтерактивні (текстові), а також завдання, виготовлені засобами платформи, які здатні забезпечити трекінг успішності учнів;

- відео у переважній більшості не виготовлене для відповідних підручників, а взятє з інтернету. При цьому про факт запозичення розробниками е-додатка ніде не зазначається. У деяких випадках відео належать авторам підручника, проте виготовлені не спеціально для підручника;

- підбір відео з інтернету часто є сумнівним;

- е-додатки, розміщені на ВШО, зазвичай знаходяться в курсах-контейнерах, у яких раніше розміщувалися електронні версії паперових підручників (розбиті на частини за заняттями) та діагностувальні роботи для апробації підручників. Таким чином, ці е-додатки мали певне «первинне» наповнення. Проте навряд чи можна вважати електронні версії підручників повноцінними компонентами е-додатків, хоча їх наявність важлива;

- деякі е-додатки зазвичай містять дуже мало текстів та ілюстрацій не з підручника. Багато е-додатків навіть не містять супровідних, «службових» текстів, які б вказували, навіщо в е-додатку представлено якесь відео чи інший компонент. Навіть такі лаконічні мало інформативні фрази, як «до сторінки ...» або «переглянь відео», зустрічаються далеко не завжди;

- більшість матеріалів е-додатків подано за допомогою технології *iframe*, що може свідчити про зловживання запозиченнями. Деякі е-додатки містять презентації, які подані за допомогою технології *iframe* з таких середовищ як Prezi чи SlideServe, зустрічаються також у вигляді лінків на файли PPT чи Google Slides на гугл-дисках. Більшість матеріалів у е-додатках не належить авторам чи принаймні не були виготовлені спеціально для даного підручника. Проте встановлення точної частки таких запозичень у кожному випадку вимагає ретельного дослідження, оскільки не всі запозичення зазначалися авторами як такі, і вони не завжди є очевидними (легше їх встановлювати для відео, важче — для завдань (тестів, вікторин);

- через надмірні запозичення деякі е-додатки є явно завеликими (є додатки, які містять більше ста відео різної тривалості, та кілька сотень завдань);

- для всіх платформ, крім ВШО, де адміністратором є УІРО, практично неможливо встановити, коли вперше з'явився той чи інший матеріал, і чи проходив він експертизу. Е-додатки на ВШО містять матеріали, додані, зокрема, у березні, тобто після закінчення експертизи.

Очевидно, що ідея зазначення авторами версій е-додатка, що закладена у Вимогах до е-додатку, не працює. Причиною зазначеного є хронічна неготовність продуктів до встановлених дедлайнів, і як наслідок, неперервне їх поповнення і вдосконалення авторами. Саме по собі це явище навряд чи є негативним. У цьому випадку ідея вважати е-додаток електронним виданням, а значить продуктом, який протягом тривалого часу має залишатися незмінним, є непродуктивною.

Враховуючи вищезазначені особливості, УІРО зазначає, що е-додаток, який спрямований на посилення змісту та функції паперового підручника, варто розглядати у трьох аспектах:

- розширення **репрезентативних можливостей** за рахунок використання інших медіа-форматів;
- розширення **інформаційного поля** за рахунок включення сторонніх джерел;
- розширення **застосування підручника** за рахунок більшого включення в освітній процес (залучення учнів, види навчальної діяльності для уроку, трекінг успішності).

УІРО вбачає такі причини, чому видавництва надають перевагу першим двом аспектам:

- продуктування електронних навчальних видань не є традиційною для видавництва діяльністю. Свідченням цього можна вважати вкрай низьку частку власного відео, при тому, що загалом використання ними відео у е-додатках є дуже інтенсивним;

- небажання авторів підручників поглиблюватися в реальний освітній процес. Свідченням цього є надання явної переваги зовнішнім по відношенню до платформи інструментам для створення тестів (Wordwall, Google Forms), що унеможливорює ефективний трекінг успішності учнів вчителями, а також надання учням і вчителям альтернативний ресурс, який не вимагає реєстрації.

Тож, за результатами попереднього аналізу е-додатків УІРО вважає за доцільне:

- унормувати очікуваний об'єм е-додатка;*
- унормувати частку сторонніх матеріалів та розробити методи їх ідентифікації;*
- розробити правила внесення змін у проєкспертовані е-додатки (експертний супровід протягом дії грифа);*
- провести більш глибоке дослідження якості е-додатків;*
- за результатами дослідження створити навчальні матеріали для розробників е-додатків і провести відповідне навчання та індивідуальні консультації з розробниками від видавництва та з експертами.*

2. Пропозиції РГ

За результатами напрацювання РГ станом на 05.06.2025 підготовлено пропозиції до змін до Вимог до е-додатків. Зокрема РГ запропоновано:

➤ Щодо термінології:

- виключити термін «заявник» (п.2 розділу II Вимог до е-додатків);

- додати термін «інтерактивні інструменти» та його значення;
- оновити зміст значення терміну «мультимедійний контент»;
- доповнити перелік Законів України, відповідно до яких вживаються інші терміни, Законом України «Про захист персональних даних»;
- передбачити, що:
 - е-додаток для осіб з особливими освітніми потребами створюється окремо, а його особливості визначено у Вимогах до е-додатка для осіб з особливими освітніми потребами;
 - зміни вмісту та/або функціоналу е-додатка вносяться до журналу змін, який є складовою е-додатка;
 - у вихідних відомостях е-додатка зазначається також назва модельної (навчальної) програми, за якою створено підручник;
 - вміст е-додатка має охоплювати всі теми підручника, узгоджуватися з його змістом та відповідати цілям і завданням предмета вивчення/навчального предмета/інтегрованого курсу;
 - е-додаток може включати різноманітні форми інтеграції зовнішніх онлайн-ресурсів та гіперпосилання, які забезпечують доступ до додаткової інформації, за умови їх відповідності цілям навчання та контролю залучених ресурсів розробниками е-додатка впродовж дії грифа;
 - навчальний вміст е-додатка повинен мати ієрархічну структуру за тематикою та / або видами навчальної діяльності, яка відображається у вигляді інтерактивного змісту, що забезпечує довільний доступ користувача до його структурних елементів, із чіткою індикацією поточного місця перебування користувача;
- розширити наповнюваність е-додатку та передбачити, що е-додаток має містити:
 - електронну версію друкованої складової підручника у форматі PDF або в іншому форматі;
 - уніфіковану систему рубрик та інтерактивний зміст;
 - дослідницькі/пізнавальні/творчі завдання, завдання для самостійної роботи, завдання для самооцінювання, завдання для формульованого та підсумкового оцінювання для визначення досягнення очікуваних результатів навчання здобувачами освіти згідно з відповідним державним стандартом освіти за прийнятою для відповідного рівня класу шкалою згідно з затвердженими критеріями оцінювання і забезпечує індивідуалізацію освітнього процесу;
 - мультимедійний контент, що посилює сприйняття інформації та розширює змістові можливості підручника;
 - інтерактивні інструменти з можливістю перегляду користувачем результатів виконання інтерактивних завдань;
 - аудіосупровід до підручника (за наявності);
 - інструкцію користувача, що охоплює загальні принципи роботи з е-додатком, та пояснює функції всіх елементів загального інтерфейсу, містить чіткі інструкції з виконання інтерактивних завдань (у разі потреби);
- уточнити що:

- у разі реалізації е-дodatка на основі електронної версії друкованої складової підручника, що містить інформацію про структурні елементи (сторінка, тема тощо), додаткове інформування не обов'язкове;

- якщо е-додаток створено у формі програмного продукту, його інсталяція є безоплатною та типовою для програмних засобів усіх поширених операційних систем Windows, Android, iOS, ChromeOS тощо та зрозумілою для користувача;

- е-додаток має забезпечувати доступність контенту е-дodatка онлайн із можливістю повного або часткового завантаження контенту на пристрій користувача для подальшої роботи офлайн (без подальшого доступу до мережі Інтернет), за винятком контенту, що міститься на зовнішніх ресурсах за посиланнями у е-дodatку; а також можливість інтеграції з освітніми платформами (через API тощо) для підтримки навчального процесу, моніторингу прогресу учнів тощо.

➤ виключити:

- норму, яка передбачала, що е-додаток повинен забезпечувати «зберігання облікових даних у сховищі, що має сертифікат комплексної системи захисту інформації, на серверах, які розташовані в Україні». Натомість передбачити, що якщо е-додаток збирає і використовує персональні дані, то такі дані обробляються з дотриманням вимог Закону України «Про захист персональних даних».

- із переліку галузевих стандартів, які використовуються для стандартизації основного вмісту е-дodatка «ДСТУ ISO/IEC TR 18120:2018 (ISO/IEC TR 18120:2016, IDT) «Інформаційні технології. Навчання, освіта та підготовка. Вимоги до електронних підручників для освіти».

РГ напрацьовані технічні характеристики до Вимог до е-дodatків для дітей з ООП щодо вмісту е-дodatку, його інтерфейсу і дизайну, а також технічні і функціональні вимоги, з урахуванням різних категорій дітей з ООП. Оскільки напрацювання вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника для дітей з ООП потребують додаткових консультацій із профільними фахівцями (представниками УТОГ, УТОС, педагогічними працівниками, які працюють із дітьми з ООП).

3. Пропозиції від зовнішніх стейкхолдерів щодо е-дodatку для підручників для дітей з ООП стосовно:

- необхідності при адаптації е-дodatка для підручників для дітей з ООП врахувати, що його користувачами можуть бути не лише діти з ООП, а й дорослі з ООП (вчителі, батьки);

- надання вчителям можливості вибору різних способів адаптації е-дodatку з наявного переліку з огляду на різні категорії дітей з ООП, а особливо зі змішаними порушеннями.

За інформацією МОН України, підготовлений проект відповідного нормативно-правового акта планується розмістити **на громадське обговорення з 13.06.2025 до 26.06.2025 включно**. Після опрацювання пропозицій проект буде

надіслано на погодження заінтересованих органів. **Орієнтовні терміни затвердження – липень 2025 року.**

Затвердження вимог/критеріїв до інтерактивного електронного додатка до підручника для дітей з ООП планується шляхом внесення змін до наказу МОН України від 19.04.2024 № 548 (із змінами), у вигляді окремого додатка до вказаного наказу під назвою «Вимоги до інтерактивного електронного додатка до підручника для дітей з ООП».

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Комітету С. Бабака, заступника Голови Комітету С. Колебошина, заступника Міністра освіти і науки України з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації Д. Завгороднього, генерального директора видавництва «Ранок» В. Круглова, освітнього омбудсмена Н. Лещик, **Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій вирішив:**

1. Інформацію Міністерства освіти і науки України взяти до відома.

2. Констатувати, що:

2.1. Зміни до Вимог до е-додатків повинні враховувати наступні критерії:

- *доступність контенту як онлайн, так і офлайн;*
- *е-додаток повинен працювати на всіх поширених операційних системах;*
- *е-додаток повинен враховувати особливості та обмеження різних пристроїв та середовищ, наприклад вміст та інтерфейс е-додатку має адаптуватися до розміру та роздільної здатності екрану пристрою;*
- *можливість реєстрації користувачів з різними ролями (учень, учитель, батьки);*
- *зберігання облікових даних користувачів на серверах, що розташовані в Україні;*
- *відсутність обмежень щодо розміщення е-додатків на різних платформах.*

2.2. **Доцільно передбачити в проекті змін до Вимог до е-додатків зберігання облікових даних користувачів на серверах, що розташовані в Україні.**

2.3. Необхідно розглянути пропозиції УПРО, зокрема щодо унормування очікуваного об'єму е-додатка та частки сторонніх матеріалів, а також розробити методи їх ідентифікації.

2.4. Частина пропозицій, запропонованих членами РГ, яка обговорювалась під час її засідань, не увійшла до проекту змін до Вимог до е-додатка. Потребують додаткового обговорення, зокрема такі пропозиції:

- *інтерактивний е-додаток може бути не лише до підручника, а й до посібника або іншого освітнього ресурсу;*

- *для уніфікації основного вмісту е-додатку до підручників, які видаються за рахунок коштів державного бюджету, е-додаток розміщується на платформі ВШО (Всеукраїнська школа онлайн), або на інших платформах Міністерства освіти і науки України.*

3. Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій організувати та провести робочу зустріч з представниками Міністерства освіти і науки України та Державної установи «Український інститут розвитку освіти» щодо змін до Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 19.04.2024 № 548 (із змінами)».

4. Рекомендувати Міністерству освіти і науки України:

4.1. Доопрацювати проект змін до Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника, затверджених наказом МОН України від 19.04.2024 № 548 (із змінами та доповненнями внесеними наказом МОН України від 10.05.2024 № 655), з урахуванням пропозицій, висловлених у пункті 2 цього Рішення.

4.2. Підготовлений проект змін до Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника, затверджених наказом МОН України від 19.04.2024 № 548 (із змінами та доповненнями внесеними наказом МОН України від 10.05.2024 № 655) розмістити на громадське обговорення з **13.06.2025 до 26.06.2025 включно**.

4.3. **До 30 червня 2025 року** розпочати роботу щодо погодження та затвердження наказу Міністерства освіти і науки України щодо внесення змін до Вимог до інтерактивного електронного додатка до підручника, затверджених наказом МОН України від 19.04.2024 № 548 (із змінами та доповненнями внесеними наказом МОН України від 10.05.2024 № 655).

4.4. **До 04 липня 2025 року** надати Комітету з питань освіти, науки та інновацій інформаційні матеріали щодо результатів проведеного Державною установою «Український інститут розвитку освіти» ґрунтового аналізу інтерактивних електронних додатків до підручників-переможців конкурсного відбору 2025 року, а також щодо напрацьованих на його основі рекомендацій для експертів та розробників е-додатків.

4.5. **До 1 серпня 2025 року** проінформувати Комітет з питань освіти, науки та інновацій щодо забезпечення виконання Прикінцевих положень Закону та попередніх Рішень Комітету щодо підготовки відповідного проекту акту.

5. Контроль за виконанням Рішення покласти на Голову Комітету Бабака С.В.

Голова Комітету

Сергій БАБАК